

Gabriela Matulová:

Cambridgeský platonismus v kontextu 17. století

(Posudek disertační práce)

Cambridgeští platonikové, jejichž hlavními představiteli byli Benjamin Whichcote, Ralph Cudworth, Henry More a John Smith, tvořili výraznou skupinu v anglickém myšlení 17. století. Stáli mimo hlavní proud silícího britského empirismu, s nímž polemizovali, a to také vedlo k tomu, že nenacházeli vždy hlubší pochopení a ocenění u pozdějších historiků filosofie. Teprve badatelé nedávné doby, kteří začali objektivněji přistupovat k nescientistickým směrům evropského myšlení, mohli zhodnotit jejich historickou úlohu i jejich aktuální význam. Týká se to především úlohy platonismu, který přes ideologicky deformovaný přístup filosofů typu Karla Poppera vyvstává v dějinném posuzování jako mimořádně plodný zdroj obohacující myšlení našeho kontinentu až po přítomnost. V tomto kontextu je třeba chápat i historické místo cambridgeských platoniků.

Česká filosofická historiografie s výjimkou některých autorů starších učebnic nevěnovala tomuto tématu větší pozornost. Je zásluhou Mgr. Gabriely Matulové, že se můžeme poprvé v češtině důkladněji seznámit s názory cambridgeských myslitelů. Autorce se podařilo shromáždit k tématu i obtížněji dostupnou literaturu, prostudovala i původní prameny a získala si o věci důkladný přehled. Svědčí to o autorčině náležitě pílí, vytrvalosti a badatelské poctivosti. Téma je přehledně zpracováno, interpretace názorů jednotlivých myslitelů je přesvědčivě doložena autentickými citacemi (někdy snad až příliš obsáhlými) a porozumění originálnímu textu prokázáno i vesměs zdařilými českými překlady klíčových pojmů. V této záležitosti se autorka nemohla opřít o žádná větší předchozí řešení. Občasné podlehnutí anglickému originálu by se dalo odstranit další prací nad textem, neboť podle mého názoru by si práce zasloužovala vydání v knižní podobě.

Autorka začíná svou práci povšechnou charakteristikou cambridgeského platonismu, dobového rámce, v němž působil, a portréty jeho hlavních představitelů. Následuje rozbor poznávacích principů této školy a popis jejich názorů na přírodní dění. Jádrem práce je rozbor etických a s tím spojených teologických názorů jednotlivých cambridgeských myslitelů. Zejména na této kapitole autorka prokázala porozumění tématu a náležité proniknutí do filosofické problematiky daného směru. Další stručná kapitola má ráz komparační a zabývá se vztahem probíraných platoniků ke kalvinismu jakožto klíčovému reformačnímu proudu a jejich poměrem k dalším dobovým myslitelům (ke Koperníkovi, Boylovi, Descartovi a Hobbesovi). Závěr je věnován přímému vlivu cambridgeských platoniků na některé anglické myslitele 17. a 18. století.

Autorka se samozřejmě odvolává při svých komparacích na celou platónskou tradici evropského myšlení a poukazuje u klíčových názorů cambridgeských platoniků na příbuznost s touto tradicí nebo v některých případech i na identické řešení popisovaných problémů. Nepostupuje však v tom vždycky důsledně a ne vždy jsou tyto komparace přesvědčivé a přesné. Někdy mají jen povšechný charakter. Jelikož předpokládám, že autorka bude na tématu dále pracovat a připravovat rukopis pro knižní vydání, doporučoval

bych, aby byla práci předeslána ještě kapitola věnovaná vývoji platonismu. V ní by mělo být specifikováno, v čem se liší názory Platóna od řeckých novoplatoniků (zejména Plotina), od renesančních platoniků (Ficina, Mikuláše Kuzánského) a jak platonismus akceptovala křesťanská tradice, počínaje východními církevními otci a Augustinem. Tím by se získalo přesné tertium comparationis a odkazy na tuto tradici by mohly být mnohem smysluplnější a exaktnější. Upřesnilo by to celkový obraz anglických filosofů. Bylo by také užitečné a celou práci by více aktualizovalo, kdyby se u některých názorů anglických platoniků poukázalo na úsilí pozdějších, třeba i novodobých, myslitelů řešit obdobné problémy (například otázka poznání a priori, důkazy existence boha apod.)

Přes tyto výhrady považuji práci Mgr. Gabriely Matulové za dobrou a doporučuji ji k doktorské obhajobě.

30.7.2009

Josef Zumr

vedoucí práce